

ДРУГИЙ ПРОТОКОЛ
до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей
у разі збройного конфлікту 1954 року

м. Гаага, 26 березня 1999 року

Сторони цього Протоколу,

усвідомлюючи необхідність удосконалення захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту і створення системи посиленого захисту спеціально виділених категорій культурних цінностей;

підтверджуючи важливість положень Конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, прийнятої в м. Гаага 14 травня 1954 року, та наголошуючи на необхідності доповнення цих положень заходами, спрямованими на подальше забезпечення їх виконання;

прагнучи надати Високим Договірним Сторонам Конвенції можливість активніше брати участь у захисті культурних цінностей у разі збройного конфлікту, передбачивши для цього належні процедури;

вважаючи, що норми, які регулюють захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, повинні відображати розвиток міжнародного права;

підтверджуючи, що норми міжнародного звичаєвого права й далі регулюватимуть питання, які не охоплюються положеннями цього Протоколу,

домовились про таке:

Глава 1

Вступ

Стаття 1

Визначення

Для цілей цього Протоколу:

- а) «Сторона» означає державу – учасницю цього Протоколу;
- б) «культурні цінності» означають культурні цінності, згідно з визначенням, яке міститься в статті 1 Конвенції;
- в) «Конвенція» означає Конвенцію про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, учинену в м. Гаага 14 травня 1954 року;
- г) «Висока Договірна Сторона» означає державу, що є стороною Конвенції;
- д) «посилений захист» означає систему посиленого захисту, що створюється відповідно до статей 10 й 11 цього Протоколу;
- е) «військовий об'єкт» означає об'єкт, який за своєю природою, розташуванням, призначенням чи використанням робить ефективний внесок у військові дії, і повне або часткове руйнування, захоплення чи знешкодження якого за існуючих у цей момент обставин дає явну військову перевагу;
- ж) «незаконний» означає під примусом або іншим чином такий, що стався внаслідок порушення застосованих норм національного права окупованої території або міжнародного права;
- з) «Перелік» означає Міжнародний перелік культурних цінностей, які перебувають під посиленням захистом, що створюється відповідно до підпункту «в» пункту 1 статті 27 цього Протоколу;
- и) «Генеральний директор» означає Генерального директора ЮНЕСКО;
- ф) «ЮНЕСКО» означає Організацію Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури;

к) «перший Протокол» означає Протокол про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту, який учинено в м. Гаага 14 травня 1954 року.

Стаття 2

Зв'язок з Конвенцією

Цей Протокол доповнює Конвенцію в питаннях відносин між Сторонами.

Стаття 3

Сфера застосування

1. На додаток до положень, які застосовуються в мирний час, цей Протокол застосовується в ситуаціях, згаданих у пунктах 1 й 2 статті 18 Конвенції та в пункті 1 статті 22 цього Протоколу.

2. Якщо одна зі сторін збройного конфлікту не зв'язана цим Протоколом, Сторони цього Протоколу залишаються зв'язаними ним у своїх взаємовідносинах. Крім того, вони зв'язані цим Протоколом стосовно держави – сторони конфлікту, яка не зв'язана ним, якщо й доти, доки остання визнає й застосовує положення цього Протоколу.

Стаття 4

Зв'язок між главою 3 й іншими положеннями

Конвенції та цим Протоколом

Застосування положень глави 3 цього Протоколу не завдає шкоди для:

а) застосування положень глави I Конвенції та глави 2 цього Протоколу;

б) застосування положень глави II Конвенції, за винятком того, що між

Сторонами цього Протоколу або між Стороною та державою, яка погоджується й застосовує цей Протокол відповідно до пункту 2 статті 3 цього Протоколу, коли культурним цінностям було надано як спеціальний захист, так і посилений захист, застосовуються лише положення про посилений захист.

Г л а в а 2

Загальні положення про захист

С т а т т я 5

Охорона культурних цінностей

Підготовчі заходи, які вживаються в мирний час для охорони культурних цінностей від імовірних наслідків збройного конфлікту відповідно до статті 3 Конвенції, включають, у необхідних випадках, складання переліків, планування надзвичайних заходів із захисту від пожеж і руйнування споруд, підготовку до вивезення рухомих культурних цінностей чи забезпечення належного захисту цих цінностей на місцях, а також призначення компетентних органів, відповідальних за охорону культурних цінностей.

С т а т т я 6

Дбайливе ставлення до культурних цінностей

З метою забезпечення поваги до культурних цінностей відповідно до статті 4 Конвенції:

а) порушення зобов'язання утримуватися від учинення ворожого акту проти культурних цінностей з посиланням на крайню військову необхідність, згадану в пункті 2 статті 4 Конвенції, може допускатися лише тоді, коли:

і) ці культурні цінності за своїм призначенням перетворені на

військовий об'єкт, і

ii) немає жодної практично можливої альтернативи для отримання рівноцінної військової переваги, за винятком тієї, яку можна отримати внаслідок учинення ворожого акту проти цього об'єкта;

b) порушення зобов'язання не використовувати культурні цінності для цілей, які можуть загрожувати їм руйнуванням або шкодою, з посиланням на крайню військову необхідність, згадану в пункті 2 статті 4 Конвенції, може допускатися лише тоді, коли немає можливості вибрати між таким використанням й іншим можливим методом для отримання рівноцінної військової переваги;

c) рішення про посилання на крайню військову необхідність повинно бути прийняте військовим начальником, який командує силами, рівними за розміром батальйонові чи більшій кількості або меншими за розміром силами, якщо обставини не дозволяють діяти інакше;

d) у разі нападу, що ґрунтується на рішенні, прийнятому відповідно до підпункту «а», коли це дозволяють обставини, надсилається дієве завчасне попередження.

Стаття 7

Застережні заходи під час нападу

Без шкоди для інших застережних заходів, яких відповідно до міжнародного гуманітарного права необхідно вживати під час проведення військових операцій, кожна Сторона конфлікту:

a) робить усе практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є культурними цінностями, які перебувають під захистом відповідно до статті 4 Конвенції;

b) вживає всіх практично можливих застережних заходів під час вибору засобів і методів нападу для уникнення або зведення до мінімуму завдання випадкової шкоди культурним цінностям, що перебувають під захистом

згідно зі статтею 4 Конвенції;

с) утримується від прийняття рішень про скоєння будь-якого нападу, який, як можна очікувати, завдасть випадкової шкоди культурним цінностям, які перебувають під захистом відповідно до статті 4 Конвенції, і який був би надзвичайним порівняно з конкретною та прямою військовою перевагою, яку передбачається отримати, а також

д) скасовує чи призупиняє напад, якщо стає очевидним:

i) що об'єкт є культурною цінністю, яка перебуває під захистом відповідно до статті 4 Конвенції;

ii) що цей напад, як можна очікувати, випадково завдасть шкоди культурним цінностям, що перебувають під захистом відповідно до статті 4 Конвенції, і був би надзвичайним порівняно з конкретною та прямою військовою перевагою, яку передбачається отримати.

С т а т т я 8

Заходи заіобігання наслідкам військових дій

Сторони конфлікту у максимально можливій мірі:

а) вивозять рухомі культурні цінності з місць, що знаходяться поблизу військових об'єктів, чи передбачають належний захист на місцях;

б) уникають розташування військових об'єктів поблизу культурних цінностей.

С т а т т я 9

Захист культурних цінностей на окупованій території

1. Без шкоди для положень статей 4 та 5 Конвенції Сторона, яка окупувала цілком або частково територію іншої Сторони, забороняє та попереджає стосовно окупованої території:

- a) будь-який незаконний експорт, інше незаконне переміщення або незаконна передача права власності на культурну цінність;
- b) будь-які археологічні розкопки, якщо тільки це не вимагається виключно для охорони, обліку чи збереження культурної цінності;
- c) будь-які модифікації або зміну виду використання культурної цінності, що мають на меті приховання або знищення доказу культурного, історичного чи наукового характеру.

2. Будь-які археологічні розкопки культурних цінностей на окупованій території, їх модифікації чи зміна виду їх використання здійснюються, якщо тільки це дозволяють обставини, у тісному співробітництві з компетентними національними органами окупованої території.

Глава 3

Посилений захист

Стаття 10

Посилений захист

Культурні цінності можуть бути взяті під посилений захист, якщо вони відповідають таким трьом умовам:

- a) вони є культурною спадщиною, що має величезне значення для людства;
- b) вони охороняються завдяки прийняттю на національному рівні належних правових та адміністративних заходів, що визнають їхню виняткову культурну й історичну цінність і забезпечують захист на найвищому рівні;
- c) вони не використовуються для військових цілей або прикриття військових об'єктів і Сторона, яка здійснює контроль над культурними цінностями, зробила заяву на підтвердження того, що вони не

використовуватимуться подібним чином.

Стаття 11

Надання посиленого захисту

1. Кожна Сторона подає Комітетові перелік культурних цінностей, стосовно яких вона має намір просити про надання посиленого захисту.

2. Сторона, яка наділена юрисдикцією або контролем над культурними цінностями, може звернутись із проханням про їх включення до Переліку, що підготовлюється відповідно до підпункту «b» пункту 1 статті 27 цього Протоколу. Це прохання включає всю необхідну інформацію, пов'язану з критеріями, згаданими в статті 10 цього Протоколу. Комітет може запропонувати Стороні включити культурні цінності до Переліку.

3. Інші Сторони, Міжнародний комітет «Блакитний щит» та інші неурядові організації, наділені відповідним досвідом, можуть звертати увагу Комітету на конкретну культурну цінність. У таких випадках Комітет може прийняти рішення запропонувати Стороні запитати включення цієї культурної цінності до Переліку.

4. Ні прохання про включення культурних цінностей, які знаходяться на території, суверенітет чи юрисдикція стосовно якої оспорується більш ніж однією державою, ні їх включення жодним чином не завдають шкоди правам сторін спору.

5. Після отримання прохання про включення до Переліку Комітет інформує про це прохання всі Сторони. Сторони можуть висловити Комітетові свої заперечення стосовно цього прохання впродовж 60 днів. Ці заперечення робляться лише на основі критеріїв, згаданих у статті 10 цього Протоколу. Вони повинні бути конкретними й стосуватися лише фактів. Комітет розглядає заперечення, забезпечивши для Сторони, яка запитує включення, обґрунтовану можливість відповісти до прийняття ним рішення. Коли такі заперечення знаходяться на розгляді Комітету, рішення про

включення до Переліку приймаються, незважаючи на положення статті 26 цього Протоколу, більшістю в чотири п'ятих від кількості присутніх членів і членів, що беруть участь у голосуванні.

6. Під час прийняття рішення стосовно прохання Комітет повинен запитати думку Урядових та неурядових організацій, а також окремих експертів.

7. Рішення про надання або відмову в наданні посиленого захисту може прийматись лише на основі критеріїв, згаданих у статті 10 цього Протоколу.

8. У виїткових випадках, коли Комітет дійшов висновку, що Сторона, яка запитує включення культурних цінностей до Переліку, не може дотриматися критеріїв підпункту «b» статті 10 цього Протоколу, Комітет може прийняти рішення про надання посиленого захисту за умови, що запитуюча Сторона звернеться з проханням про надання міжнародної допомоги відповідно до статті 32 цього Протоколу.

9. У разі початку військових дій Сторона конфлікту може в терміновому порядку запросити надання посиленого захисту культурним цінностям, які перебувають у межах її юрисдикції або під її контролем, шляхом надіслання такого прохання до Комітету. Комітет негайно передає це прохання всім Сторонам конфлікту. В таких випадках Комітет невідкладно розглядає заперечення всіх заінтересованих Сторін. Рішення про надання тимчасового посиленого захисту приймається якнайшвидше й, незважаючи на положення статті 26 цього Протоколу, більшістю в чотири п'ятих його присутніх членів і членів, що беруть участь у голосуванні. Тимчасовий посилений захист може надаватись Комітетом в очікуванні результатів регулярної процедури надання посиленого захисту до моменту прийняття остаточного рішення за умови дотримання положень підпунктів «a» і «c» статті 10 цього Протоколу.

10. Посилений захист надається Комітетом культурним цінностям з моменту їх включення до Переліку.

11. Генеральний директор негайно надсилає Генеральному секретарю

Організації Об'єднаних Націй та всім Сторонам повідомлення про будь-яке рішення Комітету включити культурну цінність до Переліку.

Стаття 12

Недоторканність культурних цінностей, які перебувають під посиленням захистом

Сторони конфлікту повинні забезпечувати недоторканність культурних цінностей, які перебувають під посиленням захистом, утримуючись від перетворення таких цінностей в об'єкт нападу або від будь-якого використання цих цінностей і безпосередньо прилеглих до них місць для підтримки військових дій.

Стаття 13

Втрата посиленого захисту

1. Культурні цінності, які перебувають під посиленням захистом, можуть утратити такий захист лише у таких випадках:

а) якщо такий захист призупинено чи скасовано відповідно до статті 14 цього Протоколу, або

б) якщо й коли такі цінності за своїм використанням стають військовим об'єктом;

2. За обставин підпункту «б» пункту 1 цієї статті такі цінності можуть ставати об'єктом нападу лише за умов, що:

а) напад є єдиним практично можливим засобом припинити використання цінностей, згаданих у підпункті «б» пункту 1 цієї статті;

б) вжито всіх можливих застережних заходів під час вибору засобів і методів нападу з метою припинення такого використання та уникнення або зведення до мінімуму шкоди культурним цінностям;

с) обставини не дозволяють з огляду на вимоги негайного самозахисту:

i) наказ про напад віддається на вищому оперативному рівні командування;

ii) силам супротивника надсилається дієве завчасне попередження з вимогою припинити використання, згадане в підпункті «b» пункту 1 цієї статті, та

iii) силам супротивника надаються обґрунтовані строки для виправлення ситуації.

Стаття 14

Призупинення дії та скасування посиленого захисту

1. Якщо культурні цінності більше не відповідають одному з критеріїв, згаданих у статті 10 цього Протоколу, Комітет може призупинити дію статусу посиленого захисту або скасувати цей статус шляхом вилучення цих культурних цінностей з Переліку.

2. У разі істотного порушення статті 12 цього Протоколу стосовно культурних цінностей, які перебувають під посиленим захистом, у зв'язку з їх використанням для підтримки військових дій, Комітет може призупинити дію статусу посиленого захисту: Якщо такі порушення продовжуватимуться, Комітет може у виняткових випадках скасувати статус посиленого захисту шляхом вилучення цих культурних цінностей з Переліку.

3. Генеральний директор негайно надсилає Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй і всім Сторонам цього Протоколу повідомлення про будь-яке рішення Комітету призупинити чи скасувати посилений захист.

4. Перш ніж прийняти таке рішення, Комітет надає Сторонам можливість висловити свої погляди.

Глава 4

Кримінальна відповідальність і юрисдикція

Стаття 15

Істотні порушення цього Протоколу

1. Будь-яка особа скоює злочин у розумінні цього Протоколу, якщо ця особа навмисно та всупереч Конвенції або цьому Протоколу вчиняє будь-яке з таких дій:

а) робить культурні цінності, які перебувають під посиленням захистом, об'єктом нападу;

б) використовує культурні цінності, які перебувають під посиленням захистом, чи безпосередньо прилеглі до них місця для підтримки військових дій;

с) знищує або присвоює у великих масштабах культурну власність, яка перебуває під захистом відповідно до положень Конвенції й цього Протоколу;

д) робить культурні цінності, які перебувають під захистом відповідно до положень Конвенції й цього Протоколу, об'єктами нападу;

е) вчиняє акти крадіжки, грабежу або незаконного присвоєння чи акти вандалізму, спрямовані проти культурних цінностей, які перебувають під захистом відповідно до положень Конвенції.

2. Кожна Сторона вживає таких заходів, які можуть виявитись необхідними, для визнання кримінальними злочинами згідно з її національним законодавством діянь, передбачених у цій статті, і для встановлення для таких злочинів відповідних покарань. При цьому Сторони дотримуються загальних принципів права й міжнародного права, зокрема норм, що поширюють індивідуальну кримінальну відповідальність на інших осіб, крім тих, які безпосередньо вчинили діяння.

Стаття 16

Юрисдикція

1. Без шкоди для пункту 2 цієї статті кожна Сторона вживає законодавчих заходів, необхідних для встановлення її юрисдикції стосовно злочинів, передбачених у статті 15 цього Протоколу, у таких випадках:

- а) якщо такий злочин скоєно на території цієї держави;
- б) якщо підозрюваний є громадянином цієї держави;
- с) у разі злочинів, передбачених у підпунктах «а»–«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу, якщо підозрюваний знаходиться на її території.

2. Стосовно здійснення юрисдикції й без шкоди для статті 28 Конвенції:

а) цей Протокол не перешкоджає настанню індивідуальної кримінальної відповідальності чи здійсненню юрисдикції відповідно до тих положень національного чи міжнародного права, які можуть бути застосовані й не зачіпають здійснення юрисдикції відповідно до міжнародного звичаєвого права;

б) за винятком тих випадків, коли Держава, яка не є Стороною цього Протоколу, може визнати й застосовувати його положення відповідно до пункту 2 статті 3 цього Протоколу; військовослужбовці та громадяни будь-якої Держави, яка не є Стороною цього Протоколу, за винятком тих громадян, які служать у збройних силах держави, яка є Стороною цього Протоколу, не несуть індивідуальної кримінальної відповідальності відповідно до цього Протоколу, й цей Протокол не передбачає зобов'язання встановлення її юрисдикції стосовно таких осіб чи їх екстрадиції.

Стаття 17

Кримінальне переслідування

Сторона, на території якої встановлено присутність особи, що

підозрюється в скоєні злочину, передбаченого в підпунктах «а»—«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу, передає без якихось винятків і без невиправданої затримки справу на розгляд своїх компетентних органів, якщо тільки вона не видає цю особу, для цілей кримінального переслідування в рамках розгляду, який проводиться згідно з її національним законодавством або, де це застосовується, відповідними нормами міжнародного права.

2. Без шкоди, в необхідних випадках, для відповідних норм міжнародного права, будь-якій особі, стосовно якої у зв'язку з Конвенцією або цим Протоколом проводиться розгляд, гарантується справедливе поводження та справедливий суд відповідно до національного та міжнародного права на всіх стадіях розгляду й таким особам у жодному разі не надаються гарантії менш сприятливі, ніж ті, що передбачені міжнародним правом.

Стаття 18

Екстрадиція

1. Злочини, зазначені в підпунктах «а»—«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу, вважаються такими, що підлягають включенню як злочини, які спричиняють екстрадицію, до будь-якого договору про екстрадицію, укладеного між будь-якими Сторонами до набрання Протоколом чинності. Сторони зобов'язуються включати такі злочини до всіх договорів про традицію, які вони згодом укладатимуть між собою.

2. Коли Сторона, яка обумовлює екстрадицію наявністю договору, отримує запит на екстрадицію від іншої Сторони, з якою вона не має підписаного договору про екстрадицію, запитувана держава може, на власний розсуд, розглядати цей Протокол як правову підставу для екстрадиції у зв'язку зі злочинами, зазначеними в підпунктах «а»—«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу.

3. Сторони, які не обумовлюють екстрадицію наявністю договору,

визнають у відносинах між собою злочини, зазначені в підпунктах «а»–«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу, як злочини, що спричиняють екстрадицію, з дотриманням умов, передбачених законодавством запитуваної Сторони.

4. За необхідності, злочини, зазначені в підпунктах «а»–«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу, вважаються Сторонами для цілей екстрадиції як такі, що сталися не тільки в місці, де вони були безпосередньо скоєні, а й на території Сторін, які встановили свою юрисдикцію відповідно до пункту 1 статті 16 цього Протоколу.

Стаття 19

Взаємна правова допомога у кримінальних справах

1. Сторони надають одна одній максимальну допомогу у зв'язку з розслідуваннями, кримінальним переслідуванням або процедурами екстрадиції, розпочатими стосовно злочинів, зазначених у статті 15 цього Протоколу, у тому числі допомогу в отриманні наявних у них доказів, необхідних для розгляду.

2. Сторони виконують свої зобов'язання, обумовлені пунктом 1 цієї статті, відповідно до будь-яких договорів та інших домовленостей про взаємну правову допомогу, що можуть бути укладені між ними. За відсутності таких договорів і домовленостей Сторони надають одна одній допомогу згідно з їхнім національним законодавством.

Стаття 20

Підстави для відмови

1. Для цілей екстрадиції злочини, зазначені в підпунктах «а»–«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу, і для цілей взаємної правової допомоги у кримінальних справах злочини, зазначені в статті 15 цього Протоколу, не

вважаються політичними злочинами або злочинами, пов'язаними з політичними злочинами, чи злочинами, які мали політичні мотиви. Відповідно, пов'язане з такими злочинами прохання про екстрадицію або взаємну правову допомогу не може бути відхилене лише на тій підставі, що воно стосується політичного злочину або злочину, пов'язаного з політичним злочином, чи злочину, який мав політичні мотиви.

2. Ніщо в цьому Протоколі не повинно тлумачитися як таке, що накладає зобов'язання видавати будь-яку особу або надавати взаємну правову допомогу, якщо запитувана Сторона має вагомі підстави вважати, що прохання про екстрадицію у зв'язку зі злочинами, зазначеними в підпунктах «а»—«с» пункту 1 статті 15 цього Протоколу, або про взаємну правову допомогу стосовно злочинів, зазначених у статті 15 цього Протоколу, має на меті судове переслідування або покарання особи у зв'язку з її приналежністю до певної раси, релігії, національності, етнічного походження чи сповідання політичних поглядів або що задоволення цього прохання завдало би шкоди становищу особи з будь-якої із цих причин.

Стаття 21

Заходи, які стосуються інших порушень

Без шкоди для статті 28 Конвенції кожна Сторона вживає таких правових, адміністративних або дисциплінарних заходів, що можуть бути необхідні для покарання таких діянь, якщо вони вчинені навмисно:

а) будь-яке використання культурних цінностей всупереч Конвенції або цьому Протоколу;

б) будь-який незаконний експорт, інше незаконне переміщення культурної цінності з окупованої території або незаконна передача права власності на неї всупереч Конвенції або цьому Протоколу.

Г л а в а 5

Захист культурних цінностей у разі збройних конфліктів, які не мають міжнародного характеру

С т а т т я 22

Збройні конфлікти, які не мають міжнародного характеру

1. Цей Протокол застосовується в разі збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру, що виникає на території однієї зі Сторін.

2. Цей Протокол не застосовується до ситуацій внутрішніх заворушень і напруженості, таких, як заколот, ізольовані й спорадичні акти насильства й інші акти подібного характеру.

3. Жодне положення цього Протоколу не використовується для цілей, які зачіпають суверенітет якоїсь держави чи відповідальність уряду всіма законними засобами підтримувати або відновлювати законність і порядок в державі чи забезпечувати захист національної єдності й територіальної цілісності держави.

4. Жодне положення цього Протоколу не завдає шкоди основній юрисдикції Сторони, на території якої виник збройний конфлікт, що не має міжнародного характеру, стосовно порушень, передбачених у статті 15 цього Протоколу.

5. Жодне положення цього Протоколу не використовується для винравдання прямого чи непрямого втручання з будь-якої причини у збройний конфлікт або у внутрішні чи зовнішні справи Сторони, на території якої виник конфлікт.

6. Застосування цього Протоколу до ситуацій, згаданих у пункті 1 цієї статті, не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

7. ЮНЕСКО може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Г л а в а 6

Інституційні питання

С т а т т я 23

Засідання Сторін

1. Засідання Сторін скликається одночасно з Генеральною конференцією ЮНЕСКО й у взаємодії із засіданням Високих Договірних Сторін, якщо таке засідання скликається Генеральним директором.

2. Засідання Сторін приймає свої правила процедури.

3. Засідання Сторін виконує такі функції:

a) обирає членів Комітету відповідно до пункту 1 статті 24 цього Протоколу;

b) схвалює керівні принципи, розроблені Комітетом відповідно до підпункту «а» пункту 1 статті 27 цього Протоколу;

c) дає вказівки й стежить за використанням коштів Фонду Комітетом;

d) розглядає доповідь, надану Комітетом відповідно до підпункту «d» пункту 1 статті 27 цього Протоколу;

e) обговорює будь-які проблеми, пов'язані із застосуванням цього Протоколу, та надає у відповідних випадках рекомендації.

4. На вимогу не менше ніж однієї п'ятої від кількості Сторін Генеральний директор скликає позачергове засідання Сторін.

С т а т т я 24

Комітет захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту

1. Цим засновується Комітет захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту. Він складається з дванадцяти Сторін, які обираються на засіданні Сторін.

2. Комітет збирається раз на рік на чергову сесію, а також на позачергові сесії будь-коли, коли він вважає це необхідним.

3. Під час визначення членського складу Комітету Сторони намагаються забезпечити рівноправне представництво різних регіонів і культур світу.

4. Сторони – члени Комітету обирають як своїх представників осіб, компетентних у сфері культурної спадщини, оборони чи міжнародного права, і вони намагаються, після проведення консультації однієї з іншою, забезпечити, щоб Комітет у цілому складався з обізнаних фахівців у всіх цих сферах.

Стаття 25

Строк повноважень

1. Сторона обирається в Комітет строком на чотири роки й має право бути переобраною після цього строку лише один раз.

2. Незважаючи на положення пункту 1 цієї статті, строк повноважень половини членів; обраних у ході перших виборів, спливає наприкінці першої чергової сесії Сторін після тієї сесії, на якій їх було обрано. Ці члени обираються Головою засідання шляхом жеребкування після перших виборів.

Стаття 26

Правила процедури

1. Комітет приймає свої правила процедури.

2. Більшість членів складають кворум. Рішення приймаються більшістю у дві третини членів, які беруть участь у голосуванні.

3. Члени Комітету не беруть участі в голосуванні з будь-яких рішень стосовно захисту культурних цінностей, які зачіпаються в разі збройного конфлікту, сторонами якого вони є.

Стаття 27

Функції

1. Комітет наділяється такими функціями:

a) розробка керівних принципів з виконання цього Протоколу;

b) надання, призупинення або скасування посиленого захисту стосовно культурних цінностей і складання, оновлення та розповсюдження Переліку культурних цінностей, які перебувають під посиленим захистом;

c) контроль і нагляд за виконанням положень цього Протоколу та сприяння виявленню культурних цінностей, які перебувають під посиленим захистом;

d) розгляд та надання зауважень стосовно звітів Сторін, запит у необхідних випадках роз'яснень та підготовка власного звіту про виконання цього Протоколу для засідання Сторін;

e) отримання й розгляд запитів про міжнародну допомогу відповідно до статті 32 цього Протоколу;

f) визначення порядку використання коштів Фонду;

g) виконання будь-яких інших функцій, які можуть бути на нього покладені засіданням Сторін;

2. Комітет виконує свої функції у співробітництві з Генеральним директором.

3. Комітет співробітничав з міжнародними й національними урядовими та неурядовими організаціями, цілі яких є подібними до цілей Конвенції, Першого протоколу до неї та цього Протоколу. Для сприяння виконанню своїх функцій Комітет може як консультантів запрошувати на свої засідання представників відомих професійних організацій, які мають офіційні відносини з ЮНЕСКО, зокрема Міжнародного комітету «Блакитний щит» (МКБЩ) та його установчих органів. Представники Міжнародного дослідного центру збереження і реставрації культурних цінностей (Римський центр) (МДЦЗРКЦ) та представники Міжнародного комітету Червоного

Хреста також можуть бути запрошені як консультанти.

Стаття 28

Секретаріат

Комітету допомагає Секретаріат ЮНЕСКО, який готує документацію Комітету та розробляє порядок денний його засідань, а також відповідає за виконання його рішень.

Стаття 29

Фонд для захисту культурних цінностей

у разі збройного конфлікту

1. Цим створюється Фонд для таких цілей:

а) надання фінансової або іншої допомоги на підтримку підготовчих або інших заходів, які вживаються в мирний час, зокрема, відповідно до статті 5, підпункту «b» статті 10 й статті 30 цього Протоколу, та

б) надання фінансової або іншої допомоги у зв'язку з надзвичайними, тимчасовими або іншими заходами, які вживаються для захисту культурних цінностей у період збройного конфлікту або негайного їх повернення після закінчення військових дій, зокрема, відповідно до підпункту «a» статті 8 цього Протоколу.

2. Відповідно до статей Положення про фінанси ЮНЕСКО цей Фонд є цільовим фондом.

3. Виплати з Фонду використовуються лише на такі цілі, які визначаються Комітетом відповідно до керівних принципів, визначених у підпункті «c» пункту 3 статті 23 цього Протоколу. Комітет може приймати внески, що підлягають використанню, лише для якоїсь визначеної програми або проекту за умови, що Комітет приймає рішення про здійснення такої програми чи проекту.

4. Кошти Фонду складаються з:
- a) добровільних внесків Сторін;
  - b) внесків, пожертвувань або заповіданого майна:
    - i) інших держав;
    - ii) ЮНЕСКО або інших організацій системи Організації Об'єднаних Націй;
    - iii) інших міжурядових або неурядових організацій, та
    - iv) державних або приватних органів чи приватних осіб;
  - c) будь-яких відсоткових нарахувань на кошти Фонду;
  - d) зібраних коштів та нарахувань із заходів, які організуються в інтересах Фонду, а також
  - e) усіх інших коштів, які відповідають керівним принципам, що застосовуються до Фонду.

Г л а в а 7

Поширення інформації та міжнародна допомога

С т а т т я 30

Поширення

1. Сторони прагнуть усіма відповідними засобами й, зокрема, за допомогою освітніх та інформаційних програм сприяти визнанню всім їхнім населенням культурних цінностей та поваги до них.
2. Сторони забезпечують якнайширше поширення цього Протоколу як у мирний час, так і в умовах збройного конфлікту.
3. Будь-які військові або цивільні органи, які в умовах збройного конфлікту беруть на себе відповідальність за виконання цього Протоколу, повинні бути цілком ознайомлені з його текстом. Із цією метою Сторони:
  - a) включають до статутів своїх військових сил керівні принципи й

інструкції стосовно захисту культурних цінностей;

b) розробляють і здійснюють у співробітництві з ЮНЕСКО та відповідними урядовими й неурядовими організаціями програми підготовки й освіти в мирний час;

c) обмінюються між собою через Генерального директора інформацією про закони, адміністративні положення та заходи, що вживаються відповідно до підпунктів «а» й «b» цієї статті;

d) інформують одна одну в найкоротші строки через Генерального директора про закони та адміністративні положення, що можуть бути ними прийняті для забезпечення виконання цього Протоколу.

Стаття 31

Міжнародне співробітництво

У разі істотних порушень цього Протоколу Сторони зобов'язуються діяти, разом через Комітет або індивідуально, у співробітництві з ЮНЕСКО й Організацією Об'єднаних Націй та відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 32

Міжнародна допомога

1. Сторона може звернутися з проханням до Комітету про надання міжнародної допомоги стосовно культурних цінностей, які перебувають під посиленним захистом, а також допомоги стосовно підготовки, розробки чи впровадження законів, адміністративних положень та заходів, згаданих у статті 10 цього Протоколу.

2. Сторона конфлікту, яка не є Стороною цього Протоколу, але яка приймає й виконує положення цього Протоколу відповідно до пункту 2 статті 3 цього Протоколу, може звернутися до Комітету з проханням про

надання відповідної міжнародної допомоги.

3. Комітет приймає правила стосовно подання прохань про надання міжнародної допомоги та визначає форму такої міжнародної допомоги.

4. Сторонам рекомендується надавати через Комітет технічну допомогу всіх видів тим Сторонам або сторонам конфлікту, які звертаються з проханням про її надання.

Стаття 33

Допомога ЮНЕСКО

1. Сторони можуть звертатися до ЮНЕСКО з проханням про надання їм технічної допомоги в організації захисту своїх культурних цінностей, такої, як підготовчі заходи стосовно захисту культурних цінностей, запобіжні й організаційні заходи в разі надзвичайних ситуацій та складання національних переліків культурних цінностей, або у зв'язку з будь-якою іншою проблемою, що виникла в результаті застосування цього Протоколу. ЮНЕСКО надає таку допомогу в межах своєї програми та своїх можливостей.

2. Сторонам рекомендується надавати технічну допомогу на двосторонньому чи багатосторонньому рівні.

3. ЮНЕСКО уповноважена за власною ініціативою надавати Сторонам пропозиції із цих питань.

Глава 8

Виконання цього Протоколу

Стаття 34

Держави-покровительки

Цей Протокол застосовується у співробітництві з Державами-

покровительками, на яких покладається охорона інтересів Сторін конфлікту.

Стаття 35

Процедура примирення

1. Держави-покровительки надають свої добрі послуги у всіх випадках, коли вони можуть вважати це корисним в інтересах захисту культурних цінностей, особливо якщо між Сторонами конфлікту є розбіжності стосовно застосування або тлумачення положень цього Протоколу.

2. Із цією метою кожна з Держав-покровительок може на запрошення однієї Сторони, Генерального директора або з власної ініціативи запропонувати Сторонам конфлікту скликати нараду їхніх представників і, зокрема, представників органів, відповідальних за захист культурних цінностей, якщо це вважається доречним, на території держави, що не є стороною конфлікту. Сторони конфлікту зобов'язані запровадити в життя зроблені їм пропозиції про скликання наради. Держави-покровительки вносять на розгляд Сторін конфлікту кандидатуру особи, яка є громадянином держави, що не є стороною конфлікту, чи особи, запропонованої Генеральним директором для участі в цій нараді на посаді голови.

Стаття 36

Примирення за відсутності Держав-покровительок

1. У разі конфлікту, коли не визначено Держав-покровительок, Генеральний директор може надати свої добрі послуги або вчинити дії з використанням будь-якої іншої форми примирення чи посередництва з метою вирішення спору.

2. Голова Комітету, на запрошення однієї зі Сторін або Генерального лектора, може запропонувати Сторонам конфлікту скликати нараду їхніх представників і, зокрема, представників органів, відповідальних за захист

культурних цінностей, якщо це вважається доречним, на території держави, що не є стороною конфлікту.

Стаття 37

Переклади та звіти

1. Сторони забезпечують переклад цього Протоколу своїми офіційними мовами й надають ці офіційні переклади Генеральному директору.

2. Сторони надають Комітетові кожні чотири роки звіт про виконання цього Протоколу.

Стаття 38

Відповідальність держави

Жодне положення в цьому Протоколі, що стосується індивідуальної кримінальної відповідальності, не впливає на відповідальність держав згідно з міжнародним правом, у тому числі на зобов'язання стосовно відшкодування.

Глава 9

Прикінцеві положення

Стаття 39

Мови

Цей Протокол складено англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами, при цьому всі шість текстів є рівноавтентичними.

Стаття 40

Підписання

Цей Протокол датовано 26 березня 1999 року. Він буде відкритий для підписання всіма Високими Договірними Сторонами в м. Гаага із 17 травня 1999 року до 31 грудня 1999 року.

Стаття 41

Ратифікація, прийняття чи затвердження

1. Цей Протокол підлягає ратифікації, прийняттю чи затвердженню Високими Договірними Сторонами, які підписали цей Протокол, згідно з їхніми відповідними конституційними процедурами.

2. Ратифікаційні грамоти й документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному директору.

Стаття 42

Приєднання

1. Цей Протокол відкритий для приєднання до нього інших Високих Договірних Сторін з 1 січня 2000 року.

2. Приєднання здійснюється шляхом здачі на зберігання Генеральному директору документа про приєднання.

Стаття 43

Набрання чинності

1. Цей Протокол набирає чинності через три місяці після здачі на зберігання двадцяти ратифікаційних грамот, документів про прийняття, затвердження або приєднання.

2. У подальшому він набирає чинності для кожної Сторони через 3 місяці після здачі на зберігання цієї Стороною своєї ратифікаційної грамоти, документа про прийняття, затвердження або приєднання.

Стаття 44

Набрання чинності в разі збройного конфлікту

У випадках, передбачених у статтях 18 та 19 Конвенції, для Сторін конфлікту, які здали на зберігання ратифікаційні грамоти чи документи про прийняття, затвердження цього Протоколу або приєднання до нього до чи після початку ворожих дій або окупації, він набирає чинності негайно. У цих випадках Генеральний директор у найкоротші строки надсилає повідомлення, передбачені статтею 46 цього Протоколу.

Стаття 45

Денонсація

1. Кожна Сторона може денонсувати цей Протокол.
2. Про денонсацію повинно бути повідомлено в письмовій формі в документі, що здається на зберігання Генеральному директору.
3. Денонсація набирає чинності через один рік після отримання документа про денонсацію. Однак у разі, якщо до закінчення цього річного періоду Сторона, яка денонсує цей Протокол, буде залучена у збройний конфлікт, дія денонсації буде призупинена до закінчення ворожих дій або до закінчення операції з повернення культурних цінностей до країни, з якої їх було вивезено, залежно від того, яка із цих подій настане пізніше.

Стаття 46
Повідомлення

Генеральний директор повідомляє всім Високим Договірним Сторонам та Організації Об'єднаних Націй про передачу на зберігання всіх ратифікаційних грамот, документів про прийняття, затвердження або приєднання, передбачених у статтях 41 і 42 цього Протоколу, а також документів про денонсацію, передбачених у статті 45 цього Протоколу.

Стаття 47
Реєстрація в Організації Об'єднаних Націй

Відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй цей Протокол реєструється в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй на вимогу Генерального директора.

На носвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те вповноважені, підписали цей Протокол.

Учинено в м. Гаага 26 березня 1999 року в одному примірнику, який здається на зберігання до архіву Організації Об'єднаних Націй з питань і освіти, науки та культури й засвідчені копії якого передаються всім Високим Договірним Сторонам.